

272. Varia 3 (ook Technische Handleiding NTU, Nederlandse Taalunie)

1. Vier heel fraaie voltooid deelwoorden zijn: ge-e-maild, ge-e-commercet, ge-m-bankierd en gepay-tv'd. Hier is nog een nuttige spellingtest: bijna-crisis, bijna halfeen, bijna-doodervaring, ex-manager, examen, exitpoll, ex-collega, niet-begrijpend, niet geschoten is altijd mis, niet-roker, niet-rokerscoupé, niet op de fles, non-profitorganisatie, nonouders, non-stop, non bis in idem, nongans, nonnenklooster, oud-burgemeestersbal, oudtante, oudkatholiek, oud-notaris, Sint-Jozef, de onechte sinterklaas, Sint-Anna, de echte Sinterklaas, Sinte-Clara, sint-bernardshond en prins Bernhard (naamgever van het Prins Bernhard Cultuurfonds).

2. Voor de volgende woorden zou ik je potlood maar even punten: adjunct-commissaris, adjunctschap, aspirant-arts, aspirantenteam, aspirant-bewoner, aspirant-ledenvergadering, chef-hervormer, chef de mission, chef-dirigenten, chefsache, chef-kokwedstrijd, chef lege dozen, chef d'équipe, chef-d'oeuvre, interim-akkoord, interimkantoor, interim-premier, interimjob, interim-voorzitters, kandidaat-land, kandidaat-lid, kandidaatsexamen, kandidaat-rechter, stagiair-officier, stagiairplaats, substitutieregelen en substituut-griffier.

3. Ook in uw aandacht worden aanbevolen: assistent-arts, assistentiearts, assistent-professor, collega-astronaut, collegasterren, collega-boer, leerling-kok, leerling-verpleegkundige, leerlingbegeleider, leerling-kleermakersclub, leerlingenstelsel. Dictee-instinkers zijn ook: meester-architect, meesterdief, meester-glasblazer, een hele goede meesterkok, meester-opzichter, meesterbrein, meestergraad en meester-kok (de chef van de koks),

4. De commissie-Davids kraakte het eindverslag-De Boer aan de interim-regering-Verhofstadt volkomen af. Herkent u de nabepaling in: advocaat-fiscaal, auditeur-militair, directeur-generaal, executeur-testamentair, minister-president, ex-minister-president, viceminister-president, Gouvernment-generaal, proces-verbaal en secretaris-generaal?

5. Waarom schrijf je het zoals je het schrijft: ik-persoon, ik-roman, ikzelf, über-ich, wijzelf, wij-zij-gevoel, ja-stem, jawoord, neekamp, nee-stemmen, neen-antwoord, ing-achtervoegsel, jaknikken (voor jabroer spelen), jaknikker (olie-installatie), ja knikken (versus nee schudden), ten-vorm, de- of het-woord, neen-antwoord en nee-uitslag? De Knokke-Heistenaar ging naar Centraal Afrika. Op de Twentse Achterhoekboerderij spraken ze Twents-Achterhoeks.

6. Voor de volgende schrijfwijzenkeuze is bepalend of het een nevenschikking of een specificatie betreft: fundamentalistisch-gereformeerd, een geo-etnische aanduiding als Arabisch-nationalistisch, salonsocialist, niet alle orthodox-protestanten behoren tot het zuiver in de leer zijnde orthodox protestantisme, een democratisch socialist zal niet vaak extreem autoritair zijn, wel extreemlinks. Omdat dit een moeilijk onderwerp is, volgen nog enkele voorbeelden: je kunt zijn: nieuwrechts, onrooms, Hutumilitant of jongliberaal, een cryptofascist voelt zich niet aangetrokken tot het cowboykapitalisme, de leden van de rooms-rode coalitie waren extreem autoritair, één lid ervan was luthers-evangelisch. We leven in een militair-industrieel complex en bespraken dat met de directeur-eigenaar van het hotel-café-restaurant. Administratiefrechtelijk slaat op administratief recht, sociaalpsychologisch op de sociale psychologie, historischtaalkundig op de historische taalkunde en iets historisch-taalkundigs wordt historisch en taalkundig bekeken.

7. De post 9/11-generatie heeft geen behoefte aan een vitamine C-kuur, mogelijk wel aan Wereldoorlog I-poëzie. Schrijf vooral niet fout: het ex librisje en de ex librissen in de ex-libriscatalogus, de doctores honoris causa keurden de doctor-honoris-causakandidaat.

8. Het a priori suggereerde een a-prioristische benadering. Het staakt-het-vuren was het gevolg van het bevel: staak(t) het vuren. Het jageknik en neegeschud verhinderde de inderminneregeling niet. De schouten-bij-nacht gedroegen zich laag-bij-de-gronds tegenover het stoppen-met-rokenprogramma.

Van origine Engelse woorden schrijf je zó in het Nederlands (we signaleren tendensen): mijn liefdesbaby's zijn spelling en grammatica, T-bonesteak, designerbaby, designerdrug, backstage, back-wounding calumny (Shakespeare), commonplace, chief technical officer, lifeline, pullover, rock-'n-roller, critical path method (CPM), lifestyle, dead end job, bodyart, showroom, electronic data processing, five o'clock tea, floating rate notes, life sentence, old boy(s) network, uppercut, public relations officer, humanresourcesmanager, publicrelationsmedewerker, re-engineering, stiff upper lip, whodunit, gin-toniciefhebber, white collar worker, trade-union, musichall, world wide web, multiplechoicetest, would-beschrijver, bull's eye, non-profit, intensive care en bigshot.

9. De gogogirl ontwikkelde haar ritme naar de à gogo muziek. Het aantal Engelsgerelateerde woorden is schier eindeloos: Danish blue, meritgoods, upper ten, bigband, close reading, sciencefiction, intensivereafdeling, make-upremover, second opinion, shakenbabysyndroom, winningmood, dirty-minded, fastfoodketen, all right, time-outproject, readymades (objets trouvés), overkill, giveaway, first hand, latenightshow, bird's eye view, chewinggum, afternoontea, close-up, writer's block, allday, all clear, het writer's blocksyndroom, standstillbeginsel, brown-eyed, reallifesoap, trade-unionlid, havenots, high society, allriskpolis, back-uppen en lay-outen, no-goarea, worstcasescenario, open source en shoppingcenter. De lastminutereis werd last minute geboekt.

10. Volgens de coming man ontbrak de finishing touch aan de leading lady, kwestie van finetuning. Een break-evenpunt is een point of no return. Als we het trouwens over botsende klinkers hebben, moet u de volgende woorden maar eens opschrijven: priëlen, auto-ongeval, papaja- en vanille-ijs, zo-even, skiër, olie-import, spreiovertrek, familie-uitje, irreëel, co-educatie, gala-avond, egoïsme, massa-executie, druïde, macho-uiterlijk, buiig, pseudo-islamitisch, snijijzer, hoboachtig, groei-jaar, skiavontuur, re-integreren, babycezem, haikuoverblijfsel, koffie-extract, beïnvloed(t), acajou-inkleuring, lelieachtig, tjajtjoi-etentje, coassistent, roei-equipe, caféachtig, Wii, wiiën en wiiitis, loco-ondervoorzitter, parvenuyup, giga-elektronvolt, zijingang, lila-achtig, eeneig, café-eigenaar, judoën, auto-ijzer, acajouachtig, chaos, menu-uitdraai, reünie, kiwi-ijs, paleoantropologie, kooi-indeling, papaja- en cranberryyoghurt, antioproerpolitie, de-escalatie, preambulant en mini-essay.

11. We zijn er nog lang niet: reünie en re-unificatie, anti-lers, CDA-achtig, NAVO-oefening, comité-image, caféaanbouw, zoïets, zo-even, preëmptief, coïncidentie, Kanaän, kopiïst, beijveren, geijkt, biënnale, duümviraat, salonfähig, geuit, cyanide, gratuit, intellectuele, vacuüm, aorta, faëton, jaguar, chaotisch, judaïca, sjitisch, conciërge, hobbyist, intuïtie, coalitie, embryo, geranium, diëten, coëfficiënt, Emmaüs, sanguine, deïsme, coöperatie en zijig. Onderschat ook het schrijven van de volgende woorden niet: clientèle (cliënteel), dalai lama, dies, taifoen, continuüm, musicienne, fröbelschool, Inuit, maestro, iaën, sanguinisch, boiler, aerosol, opticien, carrière, extranei, linguïst, paella, exquisiet, perpetuum mobile, taekwondo, pingüin, Nieuw-Guinea, tweeërlei, geëuropeaniseerd, maestoso, baccalaureus, weeïg, promovendae, variété, deiktisch, bel paese, quiz, überhaupt, aioli, bedoeïen, geijld, jouïsseren, twee-eig, genuïen, drieënhalve, furiën en genieën. Een biljard biljartballen maken een net zo'n sisyfuswerk als vullen van het vat der Danaïden. Om drie uur zouden we scheep gaan.

12. Er zijn heel wat indexen (indices): de BMI (body mass index), de queteletindex (QI), de midkapindex, de CBS-koersindex, de citatie-index en onder andere de Dow-Jonesindex.

Rein Leentfaar